

מדיני-שטרין

השלום

ומא

אורי אבנרי

איזה מישרד יהיה אחראי, מטעם ממי שלת ישראל, על ניהול היחסים עם מצריים וקידום השלום עם שאר חלקי העולם הערבי?

בראיון שנתן לכמה עיתונים, הודיע מנחם בגין ערבי-פסח את התשובה, שנראתה לו מובנת מאליה: מישרד-החוץ. אמנם, אמר, הוא יהיה שותף לניהול העניינים, אך האחריות תהיה מרוכזת במישרד זה, ולא במישרד ראשי-הממשלה.

משה דיין, מצידו, עושה את הכל כדי להבטיח זאת הלכה למעשה. מכונת-התעמולה הכבירה שלו, בניצוחו של גאון-יחסי-הציבור נתתלי לביא, כבר נכנסה להילוך גבוה כדי לרומם את דיין, מביא-השלום (העולם הזה 2171).

"שרות דיין"

בכל אמצעי-התיקשורת בארץ נפי תחה מיתקפת-תעמולה אדירה, שבאה להנחיל לציבור את הגירסה: דיין הוא שהמציא את השלום, דיין גרף אחריו את בגין המהסס. דיין שיכנע את המצרים, דיין השיג מה שהשיג אצל האמריקאים.

דיין מנצל כל הזדמנות — וביניהן הזדמנויות דמיוניות שהוא יוצר בעצמו — כדי לספר סיפור זה. לשם כך המציא כמה מוסדות חדשים: "תידרון שריהחוף לסגל הבכיר של מישרדו", "שיחת השר עם עובדי מישרדו" ועוד — הכל בעזרת אנשי הטל-וויזיה, הרדיו והכתבים המאורגנים כמה שנקרא. בחוגי המיקצוע, "שרות דיין".

מה שלא נעשה בארץ, נעשה בחו"ל. אנשי-לביא מחזירים את הידיעות לעיתונות העולם, הרעבים לסקופים. אחרי ש"הסקופ" מתפרסם בנייר-ירוק או בהאמר בורג, הוא מועתק עליידי אנשי "שרות דיין" בשקידה בעיתונות בארץ. מי יטיל ספק בידיעה שפורסמה בעיתון זר מכובד? כך מסתבר כי דיין הוא שעשה, בעצם, את כל המלאכה. הוא נפגש במארוקו עם

סגן ראש-ממשלת מצריים, והכין את ביקור אנוור אל-סאדאת בארץ. הוא שהחליט ב-ושינגטון עם האמריקאים על שיתוף נציגות פלסטינית בדינוניה-השלום. הוא הציע את תוכנית האוטונומיה לבגין. הוא האיש שעמד מאחרי הפשרה של קמפ-דייוויד, ושיכנע את בגין לקבלה. הוא שהציל את המצב, ברגע האחרון, בעת ביקורו של

גי'מי קארטר בארץ, וכך איפשר את חוזה השלום. גרעיני-האמת בתיאור זה הם מיזעריים. ברור כי היוזמה היתה מתחילתה ועד סופה בידי מנחם בגין. ברגעים הקשים, היה זה עזר וייצמן שמנע התפוצצות וגישר על פני התהום. דיין היה, בסך הכל, עוזרו של בגין בהמצאת ניסוחים, התחכמויות ותחבולות, שבאו להקל על קבלת רעיונותיו של ראש-הממשלה.

אולם המערכה חשובה ביותר לדיין, השוקק על שיקום תדמיתו, שנהרסה כימעט כליד במידחת יום-הכיפורים. דיין מביא-השלום מכפר, במידה מסוימת, על עוונותיו של דיין אביה-המחלה.

לא מכבר התלוצץ על כך חברי-כנסת: "השלב הבא יהיה שאנשי-דיין יפיצו ברבים כי המחדל היה מכוון. דיין הבין כי ה"מצרים אינם יכולים לעשות שלום לפני שינחלו ניצחון על צה"ל. שיחזיר להם את כבודם. על כן דאג להבטיח להם ניצחון צבאי ביום-הכיפורים. הכל היה מחושב מראש".

מישרד למילחמה

בערבים

אולם ההיכב האיש של הבעיה אינו חשוב ביותר, הוא עשוי להרגיז את בגין, והוא משגע את עוזריו של ראש-הממשלה. הוא עלול לעוות את ראיית

בגין מתכוף להרים ניר, אל-סאדאת מופתע, מאחריו קארטר

תפקידו של דיין בתולדות המדינה ב-25 השנים האחרונות — תפקיד שהיה הרה"אסונות מאז "פעולות התגמול" המפורקות ועד השואה של יום-הכיפורים.

אך לכל אלה אין השפעה מיידית על העתיד. לעומת זאת יש חשיבות רבה מאד לשאלה: מי יהיה מופקד על תהליכי השלום?

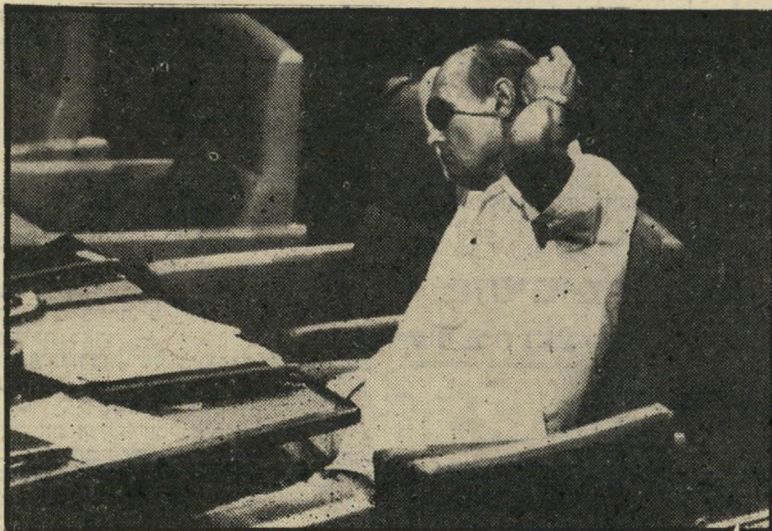
הרעיון כי תפקיד זה יופקד בידי מישרד-החוץ הוא פסול מעיקרו.

מישרד-החוץ הישראלי הוקם על-ידי משה שרת. הוא לא השתנה בעיקרו בידי יורשיו — גולדה מאיר, אבא אבן, יגאל אלון, משה דיין.

שרת הקים מישרד "אנגלו-סאכסי" לפני קום המדינה עסק שרת בעיקר בבריטים, ואחרי קומה באמריקאים. מרכז-הכובד היה בווינגטון, והמרכז השני היה במערב אירופה.

העולם השלישי היה מוזנח תמיד, ומיל-בד יוזמותיו הפרטיות של דוד הכהן, כציר בבורמה, לא נעשה כימעט דבר כדי לחדור לעולם אדיר-חשיבות זה. בימי גולדה נעשה ניסיון נמרץ ומוצלח לחדור לאפריקה, אך יחסים אלה התחסלו כעבור זמן, עם גבור ההשפעה הערבית באפריקה וההשפעה של דרום-אפריקה בישראל. היחסים עם העולם הקומוניסטי התחילו על רגל שמאל, כאשר השגרירה גולדה מאיר ערכה הפגנות-ראווה יהודיות במוסקבה. הם פירסרו זמן-מה, ומתו ב-1967.

להלכה היה מישרד-החוץ אחראי גם על היחסים עם העולם הערבי. אך מעולם לא היו יחסים כאלה. הפקידים, שרצו להיות שגרירים בווינגטון ובלונדון, ידעו שאין

משה דיין בכנסת, קושר את הרטייה שלו